

Projectplan Hoogwaardige Inhoudsstoffen uit de Tuinbouw 2015-2016

Hoofdstuk 1. Managementsamenvatting

De missie van provincie Zuid-Holland is om een sterke (innovatieve, veerkrachtige, concurrerende, toekomstbestendige) economie in Zuid-Holland op- en uit te bouwen. Eén van de belangrijkste strategieën daarin is het optimaal benutten van hulpbronnen. Het realiseren van de Biobased Economy (het toepassen van biomassa als grondstof voor producten die lopen van energie tot en met farmacie) is daarvan een belangrijk onderdeel.

Voor de Greenports is de ambitie dat zij een (zelfvoorzienend) cluster vormen dat hoogwaardige stoffen uit planten levert. Het cluster is concurrerend, innovatief, wereldmarktleider op een aantal deelgebieden (zoals veredeling) en sterk in alle facetten (zoals bereikbaarheid, logistiek, efficiëntie, duurzaamheid en samenwerking in de keten). Zo zijn de Greenports ook in staat om Zuid-Holland een mondiale topregio in de Biobased Economy te maken. Dit levert economische meerwaarde op voor alle ketenspelers in de Greenports, nieuwe producten en markten en nieuwe verdienmodellen voor de tuinbouwsector.

Bijgaand projectplan is een gezamenlijke aanvraag van het Kenniscentrum Plantenstoffen en de Biobased Delta Zuid-Holland voor het uitbouwen en versterken van een triple-helix netwerk ten behoeve van de Biobased Economy in de Greenports. Gecoördineerd door deze twee organisaties wordt in nauwe samenwerking met de vier Greenports in Zuid-Holland, de kennisinstellingen, InnovationQuarter, Holland-Rijnland en andere relevante partijen (zoals HBO, Kamer van Koophandel, Greenport Horticampus) een gezamenlijk programma 'Biobased Greenports' (werktitel) opgesteld en uitgevoerd.

Dit gezamenlijke programma kent drie grote themalijnen:

- Verbinden markt en aanbod
- Verbinden onderwijs, onderzoek en ondernemerschap
- Versterken van de structuur voor innovatie

Dwars daardoorheen loopt de vraag naar nieuwe verdienmodellen. De drie themalijnen worden versterkt door ondersteunende activiteiten.

De noodzaak om krachten te bundelen in een gezamenlijk programma wordt duidelijk gevoeld, waarbij de triple helix partijen vooral de wens hebben om meer kennis te delen, betere afstemming te creëren, meer impact te genereren en een sterker 'verhaal' over Biobased Greenports in de buitenwereld (vooral bij marktpartijen) te positioneren.

Het voorstel van de Biobased Delta Zuid-Holland en het Kenniscentrum Plantenstoffen past binnen de doelstelling van de netwerkregeling om het organiserend vermogen duurzaam te versterken van (opkomende) publiek-private netwerken die in het teken staan van innovatie en verduurzaming van de Zuid-Hollandse economie, en in het bijzonder binnen de topsectoren en voor cross-overs.

Hoofdstuk 2.

2.1 Achtergrond, aanleiding, aanvragers en organisatiestructuur

De oprichting van de **Stichting Biobased Delta Zuid-Holland** (verder: BBDZH) kent een aanloop in onder meer onderzoeken door Roland Berger¹ en het LEI² waarin wordt erkend dat de Biobased Economy een significante economische sector kan worden maar dat dat niet vanzelf gaat. Vanuit de Economische Agenda Zuidvleugel is aan de provincie opdracht gegeven om een organisatie in te richten die de Biobased Economy gaat stimuleren. Via enkele ontwikkelingen heeft dit geleid tot de oprichting van de stichting Biobased Delta Zuid-Holland, in lijn met de provinciale ambitie voor een uniforme financiering van gelijksoortige intermediaire organisaties (Delta's) in Zuid-Holland.

Vooruitlopend daarop is vanaf 1 augustus 2014 een voorzitter uit het bedrijfsleven benoemd. Met het wijzigen van de naam naar Biobased Delta Zuid-Holland, is de verbondenheid met de Biobased Delta (zie paragraaf 3.2) duidelijker geworden. De Biobased Delta Zuid-Holland richt zich op twee speerpunten: Groene Chemische Bouwstenen en Hoogwaardige Inhoudsstoffen uit de Tuinbouw. Onderhavige aanvraag richt zich specifiek op het gedeelte Inhoudsstoffen.

De **Stichting Kenniscentrum Plantenstoffen** (verder: KCP) is opgericht door de Provincie Zuid-Holland (beleid Greenports van de Toekomst), Productschap Tuinbouw (*Flowers & Food, Innovatie- en Kennisagenda, programma Bio-based*), Rabobank, Kennisalliantie Zuid-Holland, Universiteit Leiden (IBL) en Wageningen Universiteit. Vanaf eind 2011 is het KCP operationeel geworden en vanaf die periode werkt het aan het vertalen van de marktvraag naar concrete business cases met betrokkenheid van bedrijven, kennisinstellingen en ketenpartijen. Er is een groot (inter)nationaal 'Plantenstoffen' netwerk opgezet. Er zijn vier concrete toepassingsmarkten geïdentificeerd die het meest geschikt zijn en waar het KCP business cases ontwikkeld heeft, namelijk: groene gewasbeschermingsmiddelen, health & well-being, cosmetica, en geur- en smaakstoffen. De financiering van het KCP loopt eind 2015 af.

Omschrijving van aanvragers

De Biobased Delta Zuid-Holland heeft als juridische entiteit voor een stichting gekozen, het meest passend bij de netwerkorganisatie zonder winstoogmerk die zij is. De stichting is opgericht op 1 april 2015 en bij de Kamer van Koophandel ingeschreven onder nummer 63052253.

De belangrijkste thema's van de BBDZH zijn:

- bovenregionale en strategische vraagstukken;
- pre-business development en consortiumvorming;
- ontsluiten en laten stromen van kennis;
- bevorderen van Biobased ondernemerschap;
- versterken van het innovatie-ecosysteem in Zuid-Holland en daarbuiten;
- innovatie op de grensvlakken van sectoren (zoals agro en chemie) en keten/netwerkvorming;
- financierbaarheid business cases en nieuwe verdienmodellen

In samenwerking met de Biobased Delta (BBD), waar Zuid-Holland samen met Zeeland en Brabant werkt aan een topcluster voor Biobased Economy in de Deltaregio, versterken we de triple helix samenwerking op punten, zoals:

- opbouwen identiteit en community;
- communicatie;
- deelname aan nationale en internationale publiek-private samenwerkingsprogramma's;
- lobby en beïnvloeding;
- vraagarticulatie en draagvlak op hoog niveau bij marktpartijen

---

¹ Rapport Roland Berger: de Zuidvleugel als economische topregio.

² LEI rapport: de Economische waarde van het Biobased cluster in ZH

KCP is een stichting zonder winstoogmerk. De stichting is opgericht op 21-12-2009 en bij de Kamer van Koophandel ingeschreven onder nummer 821801326.

KCP heeft als missie om markten en toepassingen te helpen ontdekken en ontwikkelen voor werkzame stoffen uit de Greenport: plantenresten en productresten als additioneel verdienmodel en ter verdere verduurzaming; producten en specifieke teelten als uitbreiding van bedrijvigheid. Zij verbindt daartoe competenties van private en publieke kennisinstellingen, researchinstellingen in Zuid-Holland en daarbuiten met ondernemers binnen en buiten de Greenport die willen ondernemen en innoveren door werkzame stoffen uit plantmateriaal tot waarde te brengen. Het helpt markten en kennis toegankelijk te maken en kansrijke toepassingen te versnellen en op te schalen. Waar nodig spant het zich in voor aanvullende infrastructuur voor onderzoek, ontwikkeling, proeffabricage en opschaling. Het Kenniscentrum draagt bij aan structurele versterking van de economische basis en duurzaamheid van de Greenport: het cluster van teelt, handel, logistiek, veredeling en technologie in de Nederlandse tuinbouw, met zwaartepunt in Zuid-Holland. Het kenniscentrum heeft een pre competitief karakter ten diensten van het gehele tuinbouwcluster.

Organisatiestructuur

De Stichting BBDZH is zo plat mogelijk opgebouwd: het bestaat uit een bestuur (voorzitter, penningmeester, secretaris en een lid). Het kernteam bestaat grotendeels uit bestuursleden met de taken:

- Voorzitter (personele unie met voorzitter bestuur)
- Programmanager
- Themaleider Groene Chemische Bouwstenen
- Themaleider Hoogwaardige Inhoudsstoffen uit de tuinbouw
- Communicatie
- Secretariaat
- Relatie met provincie en Biobased Delta

In 2013/2014 is gewerkt met een bestuurlijk netwerk (Adviesgroep) dat in totaal drie keer bijeen is geweest. Dit wordt in 2015 omgevormd tot een officiële Raad van Advies (RvA) en daartoe wordt ook een reglement opgesteld dat de verhouding en rollen van bestuur en RvA vastlegt. De rol van de RvA omvat toetsing van en sturing op de strategie, laten zien van voortgang op de thema's, draagvlak bij de aangesloten organisaties en het onderhouden van relaties in het bestuurlijk netwerk. Deze RvA komt circa twee keer per jaar bij elkaar en uit haar midden zal een voorzitter worden gezocht. In de RvA is de triple-helix vertegenwoordigd door bestuurders vanuit overheid (waaronder de gedeputeerde economie van ZH), bedrijven en kennisinstellingen.

Het Kenniscentrum Plantenstoffen heeft een bestuur dat bestaat uit de volgende functies: voorzitter, penningmeester en vijf leden. Daarnaast heeft het KCP een adviescommissie waarin vertegenwoordigers van diverse stakeholders zitting hebben. Het operationele team van KCP heeft de volgende samenstelling:

- Directeur (0.6 fte)
- Officemanager (0.2 fte)
- Administratie/financiën (0.2 fte)
- programmamanager Greenport, TKI-biobased en gewasbescherming (0.4 fte)
- programmamanager Pharma en Cosmetica (0.4 fte)
- programmamanager Extractenbibliotheek (0.4 fte)

GreenportGreenportGreenportGreenportGreenportGreenportGreenportGreenportGreenportGreenport

2.2 Probleemstelling

Met de partners in de Greenports en organisaties die werken aan Biobased Economy in Zuid-Holland is een analyse gedaan waaruit een aantal belangrijke thema's (die een knelpunt vormen voor de economische groei van Biobased toepassingen en de transitie naar een biobased systeem) is geïnventariseerd.

De drie belangrijkste **externe issues** zijn:

1. De tuinbouwsector is aanbodgedreven, er is momenteel te weinig verbinding met (relevante) marktpartijen.
2. Er is onvoldoende verbinding tussen onderwijs, onderzoek en ondernemerschap.

3. De structuur voor innovatie is onvoldoende ontwikkeld en functioneert suboptimaal. De samenwerking tussen de verschillende relevante partijen laat te wensen over, veel initiatieven zijn slechts in kleine kring bekend en worden soms tegelijkertijd ontwikkeld (bijvoorbeeld Innovatie- en Demonstratiecentra). Daarnaast is er versterking nodig om innovaties te kunnen versnellen van vroege fase (onderzoek) tot marktrijpheid.

De belangrijkste **interne issues** hebben met name betrekking op het organiserend vermogen van de verschillende organisaties:

1. Elke organisatie heeft aangegeven dat ze te weinig capaciteit en menskracht hebben, met het gevolg dat niet altijd de juiste condities kunnen worden gecreëerd voor een innovatief ecosysteem in Zuid-Holland.
2. Het ontbreken van één agenda en één regio-uitvoering en de verbinding tussen en inzicht in andere biobased uitvoeringsagenda's (verschillende Greenport en KCP).

2.3 Doelstelling

BBDZH en KCP hebben als coördinatoren van het gezamenlijke programma 'Biobased Greenports' de volgende doelstellingen voor de periode 1-8-2015 t/m 31-12-2016:

- Twee toplocaties voor onderzoek en demonstratie operationeel
- Twee Internationale samenwerkingsprogramma's geïnitieerd gericht op twee toepassingsmarkten
- Drie starters en jong MKB hebben volgende stap kunnen maken
- Vier projecten van TRL (Technology Readiness Level³) 3 naar TRL 6
- Zes nieuwe productmarkt combinaties op het gebied van plantenstoffen
- Zes goede business cases in ontwikkeling
- Voor elke toepassingsmarkt (zie hoofdstuk 2.5) is er commitment, draagvlak en betrokkenheid vanuit de markt voor het programma.
- Patenten en overig IP op het gebied van Plantenstoffen dat aanwezig is bij kennisinstellingen zijn in kaart gebracht. Hieruit worden ten minste drie business cases gekozen op basis waarvan een start-up en/of consortia geïnitieerd kunnen worden.
- Benodigde enabling technologies, zoals moderne veredeling- en extractietechnologieën, zijn geïdentificeerd en een plan van aanpak is gemaakt om deze witte vlekken in te vullen.
- Er is een uitvoeringsprogramma voor 'Biobased Greenports' voor de periode 2016-2020.
- Eén loket voor ondernemers en goede backoffice samenwerking met alle relevante partijen

2.4 Beoogde resultaten

Het KCP en de BBDZH richten hun energie in de periode van augustus 2015 t/m december 2016 op het uitvoeren van het activiteitenplan zoals omschreven in hoofdstuk 4. Dit bevat zowel inhoudelijke activiteiten als organisatorische activiteiten.

De belangrijkste resultaten zijn:

- **Betere verbinding markt en aanbod**
- **Omslag gemaakt naar een meer marktgedreven tuinbouwsector ten behoeve van ontwikkelen succesvolle business cases**
- **Betere verbinding tussen onderwijs, onderzoek en ondernemerschap**
- **Gezamenlijk plan versterken kennisinfrastructuur**
- **Valorisatiestrategie (in samenwerking met TTO's)**
- **Gezamenlijk programma Biobased Greenports inclusief uitvoering**
- **Versterken internationaal netwerk**
- **Sterkere innovatiestructuur**

---

³ http://www.innovationseeds.eu/Virtual_Library/Knowledge/TLR_Scale.kl

2.5 Kernactiviteiten en belangrijkste markt(en)

Voor een uitwerking van de kernactiviteiten verwijzen we naar hoofdstuk 4 (activiteitenplan). Generiek gesteld zijn de belangrijkste:

- Opbouw, uitbouw en onderhouden van het netwerk in de triple helix + maatschappelijke organisaties + netwerkpartijen. In dit netwerk fungeren wij als loket, verbinder en aanjager.
- Opstellen van een gemeenschappelijke agenda Biobased Greenports met alle relevante partijen.
- Organiseren van bijeenkomsten, waarbij we de werkgroep Hoogwaardige Inhoudsstoffen uit de Tuinbouw, themabijeenkomsten en jaarlijkse bijeenkomsten specifiek noemen
- Pre-business development door middel van bouwen van consortia, bepalen van de eerste orde haalbaarheid en vraagarticulatie

Het programma richt zich op de onderstaande vier markten en thema's die door het KCP en de Greenports meest geschikt worden geacht op basis van het profiel van de Greenports, de marktvrage en de waarde die gecreëerd kan worden voor zowel de Greenports alsmede de toepassingsmarkten:

1. Cosmetica
2. Gezondheid en welbevinden
3. Groene gewasbescherming
4. Geur- smaakstoffen

2.6 Vervolg van het project na de subsidieperiode

Het gezamenlijk programma van het KCP en de BBDZH gaat zich in de subsidieperiode ontwikkelen tot:

1. Een gezamenlijk programma Biobased Greenports met alle relevante stakeholders waaronder de vier Greenportorganisaties, de kennisinstellingen en InnovationQuarter.
2. Een nieuwe organisatiestructuur (governance) met betrekking tot plantenstoffen

Hierbij wordt tijdens de looptijd de beste financieringsstrategie gezocht. Op te merken is hierbij onder andere, dat de activiteiten van het KCP t/m eind 2015 breder zijn dan in dit gezamenlijke voorstel en dat de begroting voor 2016 de financieringsbehoefte van een verlenging van het programma van het KCP in de huidige vorm niet dekt. Hierbij moet aan andere opties worden gedacht, waarbij een nieuw business plan voor het KCP incl. extractenbibliotheek nodig is. Dit maakt geen onderdeel uit van deze subsidieaanvraag, maar is wel relevant voor het opstellen van een nieuwe organisatiestructuur en programma Biobased Greenports.

Tijdens de looptijd zullen BBDZH en KCP actief zoeken naar financiering van haar activiteiten vanuit het netwerk. Verwacht wordt dat deze voor projecten zeker te vinden zal zijn; voor de 'overhead' als organisatie, strategische en algemene activiteiten geldt dat in veel mindere mate. Hier is duidelijk een publieke taak zichtbaar. Dit vindt vaak plaats in de vorm van subsidie, zijnde provinciaal, nationaal of Europees.

2.7 Vervolg van het project na de subsidieperiode

Gedurende de looptijd van de subsidieaanvraag (t/m 2016) zullen de BBDZH en het KCP actief zoeken naar financiering van hun activiteiten vanuit het netwerk. Verwacht wordt dat deze voor projecten zeker te vinden zal zijn. Echter voor de 'overhead' als organisatie, strategische en algemene activiteiten geldt dat in veel mindere mate. Hier is duidelijk een publieke taak zichtbaar. Wij sluiten dan ook niet uit, dat wij in 2017 opnieuw een beroep doen op de provincie om mee te financieren voor de instandhouding en versterking van de BBDZH. Hierover zullen wij regelmatig met de provincie in overleg treden.

Hoofdstuk 3

3.1 Bijdrage aan de doelstelling van de Subsidieregeling

De subsidieregeling 'regionale netwerken topsectoren' is door de provincie Zuid-Holland ingesteld om binnen de topsectoren het triple-helix netwerk te versterken. Speciaal wordt daarin ook de cross-over tussen topsectoren

genoemd. De Biobased Economy is door de Nederlandse rijksoverheid benoemd als cross-sectoraal in haar topsectorenbeleid. Datzelfde is ook door de Economische Agenda Zuidvleugel erkend en als startpunt genomen voor de vorming van een netwerk en platform op de schaal van Zuid-Holland. De Biobased Economy en specifiek de Hoogwaardige Inhoudsstoffen uit de Tuinbouw als onderdeel hiervan raakt aan vrijwel alle topsectoren, de belangrijkste hierin zijn de Greenports (nationaal benoemd als de topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen), de chemie, energie, de landbouw (Rijk: Agro&Food), Life Science & Health en CleanTech (Rijk: High Tech systems & materials).

De provincie wil met deze subsidieregeling ook een uniforme behandeling van de 'Delta's' en netwerkpartijen in Zuid-Holland tot stand brengen: gelijke monniken, gelijke kappen en daarnaast ook dubbelingen, inefficiëntie en ongelijke schaalgroottes voorkomen en opheffen. De BBDZH en het KCP beogen in deze aanvraag om gezamenlijk het netwerk voor de Biobased Greenports in Zuid-Holland te bundelen en te versterken. Samenwerking met de Greenports, kennisinstellingen en andere relevante partijen is integraal onderdeel van het voorstel.

Het KCP en de BBDZH zijn coöperatief en proactief in de samenwerking met andere partners die een gedeeld belang hebben in het realiseren van de Biobased Economy. Vaak zijn dat partijen die op een andere schaal werken en daarin hun eigen competenties en meerwaarde hebben. We denken daarin aan (sub)regionale programma's zoals Holland Rijnland en Biobase Westland. Juist ook partijen op een grotere schaal, zoals de Biobased Delta, de TKI en Europese programma's zijn daarin een welkome partner, waarin wij de gewenste brugfunctie kunnen vervullen. In Zuid-Holland zijn wij erop gespitst om versnippering tegen te gaan en ontsnippering te arrangeren: we zijn ervan overtuigd dat de kansen die de Biobased Economy biedt nu aanwezig zijn: we hebben alle gebundelde kracht nodig en kunnen ons niet veroorloven energie en tijd te verspillen door los van elkaar het wiel uit te vinden. Gecombineerd met de overtuiging dat de Greenports in Zuid-Holland een significante sector zijn en het zwaartepunt van de Nederlandse tuinbouw zijn is dit ook de juiste schaalgrootte om het te organiseren.

De subsidieregeling heeft tot doel om het organiserend vermogen duurzaam te versterken van (opkomende) publiek-private netwerken die in het teken staan van innovatie en verduurzaming van de Zuid-Hollandse economie. De regeling biedt financiering voor het opzetten, intensiveren en versterken van triple helix netwerken. Dit is in lijn met deze subsidieaanvraag, die beoogt de samenwerking van bedrijven, overheden en kennisinstellingen tot stand te brengen en dit triple helix netwerk versterken. De partners willen in die samenwerking het ecosysteem voor innovaties versterken en zorgen voor versnelling in de transitie naar een duurzame en bloeiende economie.

3.2 Hoe sluit de doelstelling van het project aan bij de provinciale doelstellingen?

De provincie Zuid-Holland heeft in de beleidsvisie en uitvoeringsstrategie 'Regionale Economie en Energie' en in het uitvoeringsprogramma economie Zuidvleugel een strategie uiteengezet om de regio economisch te versterken en de concurrentiekracht te vergroten. De kern van die strategie vormt een aanpak gericht op het vergroten van het innovatief vermogen van de regio. Veel grote economische sectoren in Zuid-Holland (Haven-industrieel complex, de Greenports) bevinden zich in een transitie die hen noodzaakt krachtig te innoveren en te verduurzamen. De provincie stimuleert en faciliteert deze verduurzamings- en innovatieopgave door het realiseren van een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven door ruimte te scheppen voor (nieuwe) economische activiteiten (campus en kennisintensieve locaties), het verbinden van partijen en sectoren, samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en onderzoek te faciliteren en (door)groei van innovatieve bedrijven mogelijk te maken.

Een deel van deze taken, juist als het gaat over het organiseren van het triple-helix netwerk in belangrijke sectoren met een transitieopgave wil de provincie op 'arm lengte' afstand zetten en laten uitvoeren door inhoudelijk sterke organisaties; de zogenaamde 'Delta's' en andere intermediaire organisaties. De doelstellingen van de gezamenlijke aanpak van BBDZH en KCP zoals opgeschreven in 2.3 zijn daarbij ingrediënten om te komen tot succesvolle innovaties van bedrijven, meer werkgelegenheid, perspectief voor de chemische sector, een grotere concurrentiekracht, meer toegevoegde waarde en een versnelling in de transitie naar een duurzame economie.

Wij zijn overtuigd dat deze aanpak bijdraagt aan de ontwikkeling van een sterke Biobased topsector en daarnaast dat het triple helix netwerk een belangrijke enabler is voor de ambitie om een sterke (innovatieve,

veerkrachtige, concurrerende, toekomstbestendige) economie in Zuid-Holland op- en uit te bouwen.

Hoofdstuk 4: Plan van Aanpak

BBDZH en KCP gaan in gezamenlijkheid het programma uitvoeren zoals beschreven in deze aanvraag. Ten tijde van het schrijven van deze aanvraag zijn het KCP en BBDZH in gesprek met betrekking tot de wijze waarop het thema ‘plantenstoffen’ het beste en meest efficiënt vorm gegeven kan worden. Deze afstemming vindt mede in overleg met de Provincie Zuid-Holland plaats. Er wordt ervan uitgegaan dat het KCP voornamelijk verantwoordelijk zal zijn voor de inhoudelijke uitvoering van het programma plantenstoffen en dat BBDZH op strategisch niveau, met zware nadruk op de marktkant, haar rol kiest. Een van de deliverables van dit programma is tevens een voorstel voor een nieuwe organisatiestructuur met betrekking tot plantenstoffen en zal mede gevormd worden naar aanleiding van het gezamenlijk programma dat met de Greenport wordt ontwikkeld.

Daarnaast is InnovationQuarter een belangrijke partij in de topsectoren in Zuid-Holland. Zij heeft als kerntaak het begeleiden en ontwikkelen van innovaties vanaf de business development fase (de funnelaanpak zoals InnovationQuarter die toepast bestaat uit de fases: signalen, verkennen, aanjagen en realiseren). Juist in de twee laatste fases kan het gezamenlijk programma van KCP en BBDZH projecten overdragen aan InnovationQuarter.

Biobased Greenports

Zuid-Holland kent de hoogste concentratie van Greenportbedrijven (waaronder glastuinbouw, boom- en sierteelt, bollen) van Nederland. We onderscheiden vier Greenport in Zuid-Holland die complementair zijn op het gebied van Plantenstoffen. De Greenport Duin-en Bollenstreek is voornamelijk gericht op vollegronds sier- en bollenteelt, de Greenport Oostland/Westland op sier- en groententeelt in de kas, en de Greenport Boskoop op bomenteelt. De aangrenzende Greenport Aalsmeer complementeert de regio met een sterk sierteelt en logistiek cluster. De regio heeft een unieke internationale positie doordat het een enorme biodiversiteit aan plantenstoffen beschikbaar heeft door middel van diverse teeltwijzen (o.a. glas en opengrond). Dit potentieel kan in samenwerking met de aanwezige kennisinfrastructuur (Universiteit van Leiden en WUR en hogescholen), veredelingssector en cross-sectorale verbanden (o.a. naar logistiek en Life Sciences) geëxploiteerd worden.

Om dit potentieel beter te benutten wordt op de schaal van Zuid-Holland (en de burens) gewerkt aan een gezamenlijke biobased agenda voor de vier Greenports en daaraan gerelateerde organisaties (waaronder de kennisinstellingen en InnovationQuarter) om versnelling te geven aan de ontwikkeling van business met plantenstoffen en economische impact voor de Greenport. De stichting Biobased Delta Zuid-Holland en het KCP vormen de coördinatoren van dit programma ‘Biobased Greenports’.

Programmalijnen

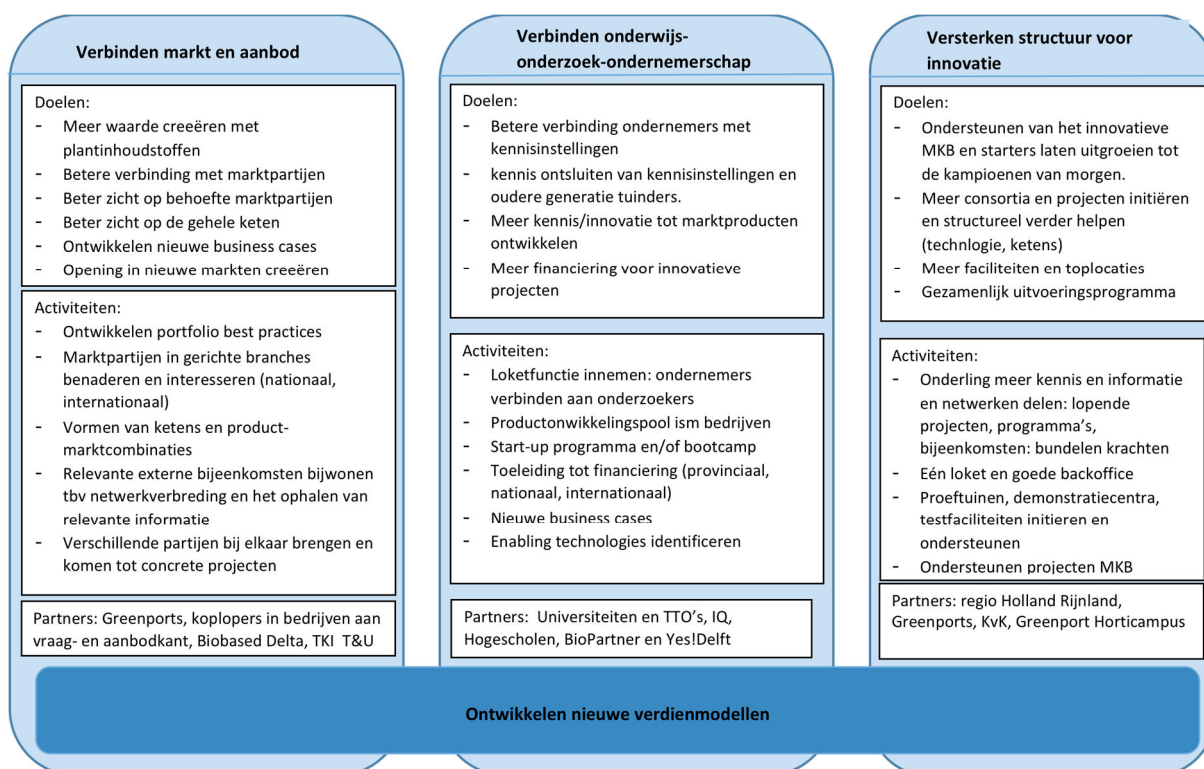
Op basis van de gezamenlijke doelen (hoofdstuk 2.3) en de gedefinieerde issues (hoofdstuk 2.2) kunnen er drie programmalijnen worden benoemd, gericht op de eerder genoemde kansrijke marktsegmenten:

1. Verbinden markt en aanbod
2. Verbinden onderwijs-onderzoek-ondernemerschap
3. Versterking structuur voor innovatie

Het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen loopt als een rode draad door deze drie programmalijnen heen.

Onder deze drie programmalijnen kunnen verschillende doelen, activiteiten en betrokken partijen worden geschaard. Hieronder is een eerste opzet weergegeven welke voor het programma Biobased Greenports nog verder met de stakeholders zal worden besproken en uitgewerkt (figuur 1). Dit zijn dus de hoofdactiviteiten, die de inzet zijn voor het gezamenlijke programma Biobased Greenports, voor de periode augustus 2015- december 2016. Eén van de deliverables van deze projectaanvraag is een uitvoeringsprogramma voor Biobased Greenports, waarin dit verder uitgewerkt zal worden.

Figuur 1. Grafische weergave concept programma Biobased Greenports.

Per programmalijn noemen we hier de activiteiten en de planning voor de periode augustus 2015- december 2016. De volgende activiteiten uit figuur 1 zijn niet expliciet benoemd in onderstaande tabellen omdat dit ongoing concerns zijn van Stichting BBDZH. De stichting zal zich dus de gehele subsidieperiode richten op de volgende hoofdtaken: partijen, zoals onderzoekers en ondernemers, samenbrengen, externe bijeenkomsten bijwonen, toeleiding tot financiering, ondersteunen projecten MKB, meer kennis, informatie en netwerken delen tussen externe organisaties, met name Greenport-organisaties. Voor de aanpalende acties specificeren we de activiteiten.

Planning uitvoeringsprogramma Biobased Greenports

	2015		2016			
	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Derde brainstormsessie met relevante organisaties						
Opleveren en bespreken conceptversie gezamenlijk programma Biobased Greenports						
Goedkeuring betrokken organisaties gezamenlijk programma						
Werkoverleggen overeenstemming operationalisering van het programma						
Operationaliseren uitvoeringsprogramma						
Ontwikkelen nieuwe organisatiestructuur						
Initiëren van 2 internationale samenwerkingsprogramma's						

Planning activiteiten verbinden markt en aanbod

	2015		2016			
	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Ontwikkelen en opleveren portfolio best practices						
Inventarisatie relevante marktpartijen						
Marktpartijen benaderen en interesseren						
Inventarisatie overige relevante partijen t.b.v. vormen ketens						
Vormen 6 nieuwe product-markt combinaties						
Werkgroepen t.b.v. matchmaking; kennisuitwisseling						
Jaarlijkse Biobased MKB-dag						
Concrete projecten initiëren en faciliteren						
4 projecten van TRL leven 3→6						

Planning verbinden onderwijs-onderzoek-ondernemerschap

	2015		2016			
	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Ontwikkelen en operationaliseren loketfunctie						
Zichtbaarheid creëren als loket d.m.v. communicatie via social media, mailing en website						
Inventarisatie biobased ondernemers en relevante onderzoekers						
Bijeenkomsten en meetings organiseren tussen ondernemers en onderzoekers						
Onderwijsaanbod groen HBO-MBO mobiliseren						
Opzetten productontwikkelingspool						
Opzetten start-up programma						
6 goede business cases in ontwikkeling						
Enabling technologies identificeren						
Inventarisatie patenten en IP; business cases ontwikkelen						

Planning versterken structuur voor innovatie

	2015		2016			
	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Backoffice opzetten en operationaliseren						
Twee toplocaties voor onderzoek en demonstratie operationeel						
Drie starters en jong MKB stap verder						

Daarnaast zijn er ondersteunende activiteiten, welke meer gericht zijn op de organisatie en het netwerk. Al deze activiteiten zijn on-going concerns en zullen voor de gehele subsidie-periode uitgevoerd worden.

4. GreenportBiobased EconomyGreenportOntwikkelen van netwerk
  - Het profileren van de Greenports in Zuid-Holland en Nederland als sterke sector en motor voor de Biobased Economy en een heldere taakverdeling daarin met haar partners binnen en buiten ZH.
  - Het bijhouden van de eigen websites
  - Het 'neerzetten' van het gezamenlijk programma Biobased Greenports
  - Het actief gebruik maken van social media vooral Twitter voor o.a. bijeenkomsten
  - Het spreken op bijeenkomsten en zichtbaarheid in het netwerk.
  - Het onderhouden en uitbreiden van het triple-helix netwerk door middel van gesprekken, bedrijfsbezoeken, aanwezigheid op sleutelbijeenkomsten
  - Het organiseren van een jaarlijkse MKB-dag (september) en jaarcongres van het KCP
  - Het organiseren van werkgroepen en thematische bijeenkomsten, zoals over groene cosmetica
5. Ontwikkelen van gezamenlijk programma, governance, samenwerking met partners en coördinatie
  - Regelmatig overleg met de provincie als het gaat over inzet op thema's, beleid, inzet van de regionale overheid wbt bestuurlijk draagvlak, aandacht en benutten andere overheden en kanalen zoals Europa, rijksoverheid.
  - Komen tot een goede governance structuur voor Biobased Greenports.
  - Regelmatige afstemming met Biobased Delta, InnovationQuarter, TKI en andere belangrijke partners om de structuur te versterken.
  - Internationale samenwerking
  - Overleggen tussen operationele en bestuurlijke personen van KCP en BBDZH

Bij deze aanvraag treft u ook twee 'steunbetuigingen' of 'letters of support' aan van relevante partijen uit het netwerk. Dit zijn:

1. Instituut Biologie Leiden (Universiteit Leiden), onderdeel van Universiteit Leiden
<http://science.leidenuniv.nl/index.php/ibl>
2. Holland Rijnland, samenwerkingsverband van 14 gemeenten gelegen in de gebiedenn Duin-en Bollenstreek, Leidse regio en Rijn- en Veenstreek (rondom Alphen aan den Rijn).

Deze twee partijen gaan graag een samenwerking met de BBDZH aan om hun eigen doelstellingen sneller en beter te bereiken en om krachten te bundelen.

Hoofdstuk 5 Begroting

De begroting is opgedeeld in blokken die terug te leiden zijn tot de pijlers die in hoofdstuk 4 zijn beschreven. Alle getallen zijn exclusief BTW.

kosten	2015 totaal	welke activiteiten/kosten?	2015 deel PZH	2015 deel andere partijen	welke externe partijen financieren?
verbinden markt-aanbod	€ 56.000,00	projecten gericht op PMC, snelle haalbaarheid, identificeren nieuwe markten, opbouw portfolio en propositie, marktverkenning, routekaart, consortia, ketenvorming	€ 16.000,00	€ 40.000,00	IQ, KCP, Greenportorganisaties, IDC's, Holland Rijnland, gemeenten, VIC, Europa, TKI
verbinden ondernemerschap - onderzoek-onderwijs	€ 35.000,00	produktontwikkeling, loketfunctie, inzet studenten HBO/WO, onderwijsontwikkeling, start-up ondersteuning, ondersteuning enabling technologies, toeleiding financiering, pre-business development	€ 8.000,00	€ 27.000,00	KvK, Holland Rijnland, Generade, BioPartner, Yes! Delft, Groene Hart Academie, CoE BBE, Hogeschool Rdam, bedrijven, UL, CIV
versterken innovatiestructuur	€ 13.000,00	kennis en informatiedeling, overzicht projecten, demonstratie en testfaciliteiten, MKB projecten	€ 4.000,00	€ 9.000,00	Greenportorganisaties, Holland-Rijnland, Greenport Horticampus/IDC, WUR, UL
communicatie	€ 12.000,00	Website, nieuwsbrief, communicatiemedewerker 1 dag p.w, representatie, 'marketing' van Biobased Greenports	€ 11.000,00	€ 1.000,00	KCP, Greenports
ontwikkelen van netwerk	€ 41.000,00	werkgroepen, MKB dag, congres, gesprekken	€ 16.000,00	€ 25.000,00	deelnemers in-kind, Greenports, KCP, KvK, Alphen (MKB dag locatie en catering), Holland Rijnland, CoE BBE
ontwikkelen van programma, organisatie, coördinatie	€ 36.000,00	programmamateam, coördinatie, bestuurlijke bijeenkomsten, samenwerking, partners, internationaal, accountant, reiskosten, werkbezoeken en conferenties	€ 9.000,00	€ 27.000,00	Greenport organisatie, KCP, IQ
TOTAAL 2015	€ 193.000,00		€ 64.000,00	€ 129.000,00	
kosten	2016 totaal	welke activiteiten/kosten?	2016 deel PZH	2016 deel andere partijen	welke externe partijen financieren?
verbinden markt-aanbod	€ 122.000,00	projecten gericht op PMC, snelle haalbaarheid, identificeren nieuwe markten, opbouw portfolio en propositie, marktverkenning, routekaart, consortia, ketenvorming	€ 34.000,00	€ 88.000,00	IQ, Greenportorganisaties, Holland Rijnland, gemeenten, VIC, Europa, TKI, VIC
verbinden ondernemerschap - onderzoek-onderwijs	€ 61.000,00	produktontwikkeling, loketfunctie, inzet studenten HBO/WO, onderwijsontwikkeling, start-up ondersteuning, ondersteuning enabling technologies, toeleiding financiering, pre-business development	€ 18.000,00	€ 43.000,00	KvK, Holland Rijnland, Generade, BioPartner, Yes! Delft, Groene Hart Academie, CoE BBE, Hogeschool Rdam, bedrijven, UL, CIV
versterken innovatiestructuur	€ 40.000,00	kennis en informatiedeling, overzicht projecten, demonstratie en testfaciliteiten, MKB projecten	€ 12.000,00	€ 28.000,00	Greenportorganisaties, Holland-Rijnland, Greenport Horticampus/IDC, WUR, UL
communicatie	€ 37.000,00	Website, nieuwsbrief, communicatiemedewerker 1 dag p.w, representatie, 'marketing' van Biobased Greenports	€ 30.000,00	€ 7.000,00	Greenports, IQ, BBD, CoE BBE
ontwikkelen van netwerk,	€ 160.000,00	werkgroepen, MKB dag, congres, gesprekken	€ 60.000,00	€ 100.000,00	deelnemers in-kind, Greenports, gemeenten, Holland Rijnland, CoE BBE, Europa
ontwikkelen van programma, organisatie, coördinatie	€ 137.000,00	programmamateam, coördinatie, bestuurlijke bijeenkomsten, samenwerking, partners, internationaal, accountant, reiskosten, werkbezoeken en conferenties	€ 82.000,00	€ 55.000,00	Greenport organisatie, KCP, IQ, Europa
TOTAAL 2016	€ 557.000,00		€ 236.000,00	€ 321.000,00	
Totalen percentage	€ 750.000,00		€ 300.000,00 40,00	€ 450.000,00 60,00	